

Eksperthøring, kulturdvalget 18. januar 2012

Tak for invitationen!

Forbrugerrådet har deltaget i Kulturministeriets udvalgsarbejde, først i den såkaldte møderække og dernæst i udarbejdelse af rapporten om ophavsrettigheder på internettet. Som forbrugerpolitisk organisation og repræsentant for de private brugere har vi fulgt arbejdet tæt.

Vi er derfor glade for at blive inviteret med til høringen i dag og jeg kan oplyse, at vores standpunkt i denne sag er på linje den europæiske forbrugerorganisation BEUC og vores søsterorganisationer i Europa og USA.

Resumé (se også opsamling s. 4)

Forbrugerrådet anerkender musik- og filmindustriens udfordringer, begrundet i den teknologiske udvikling. Af hensyn til kulturen, er det naturligvis i alles interesse at mindske omfanget af ulovlig downloading på nettet.

Men det er Forbrugerrådets holdning, at vi først og fremmest skal se den digitale udvikling, som noget positivt – både for kunstnere, som kan få markedsført og solgt deres værker til flere. Og for brugerne, som på lovlig vis kan få nem og billig adgang til musik, film og bøger online.

Vi mener ikke, at systematisk overvågning af vores internetforbrug og masse-udsendelser af breve er den rigtige måde at sikre et fald i ulovlighederne på. I stedet for at skræmme potentielle kunder fra den ulovlige brug af nettet, bør vi hellere øge *alle* brugeres mulighed for at agere lovligt. Det kan man gøre ved at udvikle nye forretningsmodeller.

Ingen brevmodel i Sverige eller Norge + fald i ulovligheder

Nu vil jeg gennemgå en række undersøgelser og tal, som belyser hvorfor Danmark skal satse på at udvikle nye tjenester fremfor den foreslåede brevmodel:

Herhjemme halter vi stadig bagefter i forhold til at udvikle lovlige alternativer som fx streaming. Men ser vi til Norge og Sverige er udviklingen meget positiv. I 2009 og 2010 steg streamingindtægterne i Sverige med 438% og 162%. I samme periode lå udviklingen stille i Danmark.

Musikbranchens interesseorganisation i Sverige (Musiksverige) skriver i en pressemeddelelse af d. 17. januar 2011, altså i går, at flere svenskere end nogen sinde betaler for at streame musik på nettet. Fra første til andet kvartal i 2011 steg andelen af betalende fra 20 til 39 % Altså en stigning på 95 procent.

Samme brancheorganisation skriver i en pressemeddelelse d. 23.november 2011, at stigningen i det digitale salg har medført et fald i ulovlig download.

En svensk undersøgelse fra sept. 2011 viser, at den nye tjeneste Spotify her medført et fald på 25% i ulovlighed download.

I det norske tidsskrift TONO, som udgives af de norske brancheorganisation for rettighedshavere, konkluderes det i december 2011, at der i Norge fra 2010 til 2011 har været en stigning på 118 pct. i indtjeningen på digitalt musik.

Forinden, nemlig i maj 2011 skrinlagde Kulturdepartementet i Norge brevmodellen, fordi de fandt, at gode, lovlige alternativer til ulovlig brug er afgørende for at løse problemerne og at det er vigtigt at opretholde balancen ml. rettighedshavernes og brugernes interesser.

Forinden viste en norsk undersøgelse fra august 2010, at 54 % er stoppet med at downloade ulovligt efter adgang til streamingtjenester.

Danmark – hvordan går det så herhjemme

Vi har endnu ikke set effekten, men vi tror, at tjenester som Spotify, for alvor kan rykke noget, fordi tjenesten kan tilgås via Facebook, både på pcen og mobilen og fordi kundepotentialet er kæmpestort.

I det hele taget understøtter de nye medier og platforme som I pads og Sonics (hvor man kan streame lovligt direkte på anlægget i stuen) lovligt brug, fordi brugerne automatisk kanaliseres over i lovlige tjenester.

Også Sony har lanceret en ny streaming tjeneste som brugere af Playstation 3 kan tilgå på en nem og billig måde.

I modsætning til tidligere, hvor man googlede en sang og derved fik både lovlige og ulovlige links frem, skubbes brugerne mere og mere over i lovlige tjenester gennem deres sociale netværk, spillemaskiner eller via apps på Smartphones.

Brevmodellen savner proportionalitet – en dyr løsning

Den manglende proportionalitet ses bl.a. ved at omkostningerne til en brevmodel overvælttes på alle brugere – også de lovlydige. Uanset om teleselskaber og rettighedshaverne deler udgifterne eller staten betaler regningen, vil forbrugerne mærke tiltaget ved højere priser på bredbånd og værker eller i form af en øget skat.

Udvalgets konklusion peger på et beløb på 15 mill. kr. for en 3-årig periode. Dertil kommer frimærker til 50.000 breve årligt. Og så vidt jeg ved, indbefatter beløbet ikke etablering af en uafhængig rådgivningsinstans eller klageinstans, da det er uklart, om sådanne skal være en del af en brevmodel.

(eller 22. mill. i alt)

I Frankrig er statens udgift til at drive en brevmodel 10. mill. euro om året. Så vidt vi er orienteret har de høje franske udgifter ført til, at myndighederne i Schweiz netop har droppet planerne om en brevmodel.

I stedet for at overvælte udgiften for en brevmodel på alle brugerne, er det mere rimeligt som det foregår i dag, hvor det er de konkrete lovovertrædere, der hjælper med at dække tabet gennem høje erstatningskrav.

I en tid, hvor der i forvejen sker besparelser på kulturområdet, er det risikabelt at smide penge efter noget med en usikker effekt.

De retssikkerhedsmæssige problemstillinger

Med en brevmodel automatiseres overvågningen af den enkelte, og private oplysninger om vores netadfærd udveksles systematisk mellem flere parter. Datatilsynet har vurderet, at der er tale om følsomme oplysninger fordi oplysningerne indikerer, at der er begået et strafbart forhold. Så kan man sige... så længe man har rent mel i posen, gør det vel ikke noget at oplysninger om, hvad der er blevet downloadet udveksles.

Set fra Forbrugerrådets synsvinkel er det ikke et spørgsmål om at have rent mel i posen eller ej. Det det handler er mere principielt, hvilket niveau af retssikkerhed vi ønsker herhjemme.

Hvad vi foretager os på nettet tilhører privatlivets fred og derfor mener vi, at påståede ulovligheder skal underlægges en materiel prøvelse inden de udveksles, sådan som det foregår i dag. Derved sikrer man, at der kun udveksles følsomme oplysninger, når der er en reel grund til det.

Og hvis man så endelig bifalder ”rent mel-tankegangen” er problemet med brevmodellen, at det ikke er til at vide, om den som modtager brevet, også er den som har foretaget ulovlighederne. Det kan være overboen, der har ”lånt” det ubeskyttede trådløse netværk eller sønnens kammerat, der hjalp med at finde filmen fredag aften.

Det forhold at brevene sendes

- automatisk, uden forudgående juridisk prøvelse,
- indeholder oplysninger som henhører under privatlivets fred
- ikke er sikkerhed for, at modtageren af brevet er den rette person,

gør at brevmodellen retssikkerhedsmæssigt er betænkelig – både på det principielle og konkrete plan.

Nogle vil nok hævde, at disse retssikkerhedsproblemer er i petitesseafdelingen, sammenlignet med rettighedshavernes meget store problem med at blive snydt for store pengesummer. Men udviklingen i Norge, hvor der fra 2010 til 2011 har været en stigning på 118 % i indtjeningen på digitalt musik, viser, at der også er penge i det digitale salg. Deres kommercielle interesser bør derfor ikke gå forud for retssikkerheden.

Området er teknisk kompliceret

Et andet problem ved at indføre en brevmodel er, at danskerne i dag ikke har overblik over, om det de gør, er lovligt eller ej. Området er teknisk kompliceret, markedet globalt og juraen ukendt for de fleste.

En dansk undersøgelse fra juni 2011 viser, at 51 % af brugerne er i tvivl om, hvorvidt den tjeneste de senest har downloadet er lovlig eller ulovlig. Uvidenhed er aldrig en undskyldning for at overtræde loven, og man kan argumentere for, at denne uvidenhed netop taler for, at informationen i brevene vil have en effekt.

Men hvis vi ”blot” skal ud og informere, er en brevmodel skudt langt over målet – også fordi dem, der gør det bevist og i stort omfang formentlig vil ignorere et brev.

Hvad er alternativet

Uanset at rettighedshavernes tal viser, at det formentlig *har* en vis effekt at indføre en brevmodel, mener vi ikke det er den vej, vi skal gå herhjemme. Ikke kun pga. de høje omkostninger, de retssikkerhedsmæssige betænkeligheder og områdets kompleksitet. I stedet skal vi flytte den ulovlige adfærd over i lovlig brug ved at styrke udviklingen af flere tjenester.

En undersøgelse blandt Forbrugerrådets forbrugerpanel fra august 2010 viser, at forbrugerne gerne vil betale for at streame og downloade underholdning som musik og film fra internettet. 60 pct. af de, der henter underholdningsfiler på nettet synes, at det er vigtigt at hjemmesiden er let at bruge, mens 59 pct. lægger vægt på at prisen er lav (men ikke nødvendigvis gratis).

Selvom branchen allerede er i gang, er der stadig et stort udviklingspotentiale i lettilgængelige alternativer. Smider vi millioner af kroner og ressourcer i en brevmodel, er der fare for at udviklingen af teknologiske positive tiltag herhjemme hæmmes til skade for brugere og kunstnere.

Forbrugerinformation kan sikres på en mindre indgribende måde.

Som EU-kommissionen konkluderer i deres seneste meddelelse på området (KOM 2011 287) er en væsentlig strategi i håndhævelsen af beskyttede værker at øge informationen til borgerne.

Ét af argumenterne for at droppe brevmodellen i Norge var netop, at information kan sikres ved hjælp af kampagner frem for en brevmode.

www.dindownload.dk

Forbrugerrådet har taget initiativ til hjemmesiden dindownload.dk, som er en fælles portal/ indgang til lovlige hjemmesider, hvor brugerne kan hente musik, film og bøger. Forbrugerne henvises på en let og overskuelig måde til kommercielle tjenester såvel som biblioteker. Forbrugerrådet vil gerne udbrede kendskabet til "dindownload" og vi har taget initiativ til et samarbejde med rettighedsorganisationerne om at udbygge siden.

Bortset fra vores initiativ (som endnu ikke har været markedsført ret meget), kan vi ikke finde andre eksempler på information til brugerne, som kan lette adgangen til lovlige tjenester.

Opsamling – DK er en moderne IT-nation

Forbrugerrådet mener, at den positive tilgang er mere på linje med Danmarks ambition om at være en førende IT-nation, hvor øget digitalisering og vækst er i centrum. Også en offentlig model vil efter vores mening stride med den offentlige digitaliseringsstrategi, hvis mål er at danskerne skal føle sig sikre og trygge ved at anvende den digitale infrastruktur.

Med andre ord er tiden løbet fra en brevmode. Desuden kan man som nævnt frygte, at en meget omkostningstung og bureaukratisk brevmode, vil fjerne incitamentet til at skabe nye forretningsmodeller.

Det kan godt være, at brevmodellen kan have en effekt. Måske især på den korte bane, hvor enkelte brugere måske kan skræmmes fra ulovligt brug. Men det er stadig ikke den rigtige måde at løse problemet på.

Tallene fra Norge og Sverige viser med al tydelighed, at flere lovlige tjenester fremmer lovlig adfærd. Og der er fortsat et kæmpe udviklingspotentiale herhjemme.

Og der hvor vi er kommet med på bølgen som med Spotify og Sony, har vi endnu ikke haft lejlighed til at se effekten.

Endelig er der som nævnt de økonomiske og retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, som samlet set fører til, at Forbrugerrådet skal anbefale Kulturudvalget at pege på øget information og nye forretningsmodeller og ikke en forældet brevmode.